

KS. ROBERT KUFEL

Gnieźnieńskie obchody jubileuszowe ku czci św. Wojciecha w latach 1897 i 1900 wezwaniem do świętowania Jubileuszu 2000 Roku Zbawienia

„Jakże potrzebny nam jest dzisiaj
przykład Wojciechowego życia,
oddanego bez reszty Bogu i Ewangelii...
Dziękujemy ci, św. Wojciechu, za przykład
świętości,...Dziękujemy ci za tysiąclecie
wiary i życia chrześcijańskiego w Polsce,
a także w całej środkowej Europie...”
(Jan Paweł II fragment z homilii w Sopocie
5 czerwca 1999 roku)

1. WSTĘP

Papież Jan Paweł II w Sopocie podczas Mszy św. z okazji 1000-lecia kanonizacji św. Wojciecha przypomniał życie i działalność głównego Patrona Polski¹ Św. Wojciech pochodził z rodu Sławnikowiców. Przy bierzmowaniu otrzymał imię Adalbert. Po starannym wykształceniu w szkole katedralnej w Magdeburgu w 982 roku został biskupem Pragi. Wskutek rodowych sporów opuścił Pragę i za pozwoleniem papieża Stefana VI wstąpił do benedyktyńskiego opactwa św. Bonifacego w Rzymie i złożył tam śluby zakonne. Na polecenie papieża Jana XV wrócił do Pragi, ale musiał ją ponownie opuścić. Przybył do Polski na dwór króla Bolesława Chrobrego i z jego pomocą wyruszył głosić Ewangelię pogańskim Prusom. Został przez nich zabity 23 kwietnia 997 roku. Bolesław Chrobry wykupił jego ciało i kazał

¹ Jan Paweł II. Męczeńska krew św. Wojciecha naszym dziedzictwem. „L' Osservatore Romano. Wydanie polskie” 20: 1999 nr 8 s. 10.

pochować w Gnieźnie. Papież Sylwester II kanonizował go w 999 roku i Gniezno stało się pierwszą metropolią w Polsce².

Kult św. Wojciecha rozwijał się wraz z wiarą. Do Jego grobu przybywało wielu pielgrzymów, aby otrzymać potrzebne łaski i błogosławieństwo. Władze kościelne wychodziły naprzeciw tym zapotrzebowaniom, organizując pielgrzymom życie religijne i opiekę duszpasterską.

Do historii przeszły uroczystości 900-lecia męczeńskiej śmierci św. Wojciecha zorganizowane w 1897 roku w Gnieźnie oraz jubileusz 900-lecia powstania metropolii gnieźnieńskiej w 1900 roku³

2. OBCHODY 900-LECIA ŚMIERCI ŚW WOJCIECHA

Arcybiskup gnieźnieński i poznański Florian Stablewski, od czasu objęcia urzędu w 1891 r., rozpoczął starania, aby nawiązać do dawnej pobożności i przywrócić świetność uroczystościom ku czci św. Wojciecha w archidiecezji. Nadchodzący jubileusz 900-lecia śmierci świętego Patrona Gniezna intensyfikował te starania⁴.

W 1892 r. Arcybiskup przeżył pewien zawód. Na patronalne obchody przyjechało tylko kilku księży, choć według przewidywań abpa F.Stablewskiego miało ich być od 30 do 40⁵ Rok później przyjechał tydzień przed świętem, aby osobiście dopilnować porządku przygotowań⁶ Przybyło więcej pielgrzymów, ale zabrakło kompanii honorowej. Arcybiskup postanowił wznowić zwyczaj uświetniania uroczystości obecnością mundurowych⁷

Dzięki Jego zachętom wzrosła w 1894 r. liczba pielgrzymów. Przybyli nawet z najbardziej odległych zakątków archidiecezji. Z powodu kilku tysięcy pątników, obecnych w katedrze, nie odbyła się tradycyjna procesja z relikwiami. Po niesporach natomiast tłum wysłuchał przemówienia Arcybiskupa z pałacu⁸ W następnym roku do patronalnego świętowania przyłączyli się pielgrzymi ze Śląska oraz Moraw. Przyczynił się do tego jubileuszowy rozgłos, o jaki nieustannie zabiegał abp F.Stablewski. Na

² M. Banaszak. Historia Kościoła katolickiego. T. 2. Warszawa 1989 s. 80-81.

³ R. Kufel. Życie i działalność arcybiskupa Floriana Stablewskiego (1841-1906) w archidiecezji gnieźnieńsko- poznańskiej. Zielona Góra 1994 s. 44 (maszynopis).

⁴ K. Śmigiel. Florian Stablewski. Gniezno 1993 s. 125.

⁵ Kuryer Poznański (cyt. dalej KP) 1892 nr 126.

⁶ Archidiecezjalne Archiwum Poznańskie. Akta z listami ze zbioru kardynała M. Ledóchowskiego. LL 16 nr 29; List abpa F.Stablewskiego do ks. W.Meszczczyńskiego z dnia 4 kwietnia 1893 (cyt. dalej AAP LL).

⁷ KP 1893 nr 96.

⁸ KP 1893 nr 94.

porządek uroczystości składała się suma w katedrze, nieszpory i ucałowanie relikwii głowy św. Wojciecha⁹.

W 1986 r. uczestniczyło w obchodach kilka tysięcy osób, którymi opiekowało się 27 kapłanów. Na zakończenie Arcybiskup udzielił wszystkim pasterskiego błogosławieństwa¹⁰.

Zadowolony z wzrastającej frekwencji pielgrzymów, zajął się przygotowaniem do uroczystości jubileuszowych. W 1897 r. napisał do przyjaciela: „*A jednak serce mi się rwie do tego, aby tę ostatnią ostoję narodu biednego otoczyć i na zewnątrz czcią i miłością, która nam może łaskę spokoju i wytchnienia przez przyczynę naszego Patrona*”¹¹. Zwrócił się do Stolicy Apostolskiej o pismo okolicznościowe, w którym miał się znaleźć termin jubileuszu - od końca kwietnia do 20 października, połączony z odpustem zupełnym. Natomiast jałmużna zebrana przy okazji odpustu, miała być przeznaczona na ozdobienie katedry i postawienie pomnika św. Wojciecha¹². Arcybiskup otrzymał tylko łaski odpustowe. W liście pasterskim poinformował wiernych, że papież Leon XIII udzielił odpustu w czasie tygodnia przed i po głównej uroczystości, tj. od 26 kwietnia do 10 maja i od 13 kwietnia do 20 października 1897r., oraz przez 300 dni (od głównych uroczystości) po nawiedzeniu katedry. Arcybiskup podał najważniejsze punkty programu: dwie misje w katedrze i misję dla niemieckich katolików w kościele franciszkańskim, 13-godzinne nabożeństwa i procesja. Zwrócił się z prośbą o składanie ofiar jubileuszowych od 26 kwietnia do 20 października¹³.

W 1897 r. zostały wydrukowane w Poznaniu: „Książeczka jubileuszowa z powodu 900 rocznicy śmierci św. Wojciecha biskupa i męczennika”, „Pielgrzymka do grobu św. Wojciecha cudami wstawionego”, „Grób św. Wojciecha i katedra gnieźnieńska”¹⁴.

Uroczystości jubileuszowe trwały w Gnieźnie od 25 kwietnia do 10 maja. Rozpoczęły się nieszporami i procesją z relikwią głowy św. Wojciecha, odprawianymi przez Arcybiskupa. W kazaniu przypomniał zasługi i opiekę św. Patrona nad diecezją. Przychodził na codzienne Msze św. i żegnał wiernych,

⁹ KP 1895 nr 95.

¹⁰ KP 1896 nr 93.

¹¹ AAP LL 15 nr 72. List abpa F. Stablewskiego do ks. W. Meszczyńskiego z dnia 30 stycznia 1897.

¹² Tamże. Pragnął, aby pismo papieskie zostało skierowane do metropolity gnieźnieńskiego. Dałoby to podstawę do włączenia diecezji chełmińskiej do obchodów jubileuszowych.

¹³ Archidiecezjalne Archiwum Poznańskie. Akta Ordynariatu Biskupiego w Poznaniu. OAVIII 145. List pasterski z dnia 15 marca 1897.

¹⁴ Śmigiel. Florian s. 126.

udzielając błogosławieństwa. W czasie uroczystości katedra była wypełniona licznymi grupami pielgrzymów, którzy przybyli, m.in. z Inowrocławia, Wrześni i Mogilna. Z samego Poznania było 2000 osób. Pojawili się też pątnicy z Prus Zachodnich i Warmii. Na uwagę zasługuje grupa ze Śląska, licząca 800 osób. Reporter Dziennika Poznańskiego wyliczył, że do 5 maja w obchodach wzięło udział około 100.000 ludzi¹⁵ Arcybiskup podczas przemawiania na zakończenie uroczystości, w czasie nieszpórów, powiedział, że jubileusz stał się wielkim aktem wiary i miłości względem Boga i bliźniego. W nawiązaniu do roli katedry gnieźnieńskiej, mówił: *„Jako kolebkę więc wiary swojej otaczamy czią tę katedrę...i jako źródło, z którego cicho, niewidzialnie dla oka rozlewały się i rozlewają strumienie łask Bożych, jako ognisko, z którego promienie po całej ziemi naszej się rozchodzą. Czujemy dotąd ciepło, żyjemy i krzepimy się tem tętnem macierzyńskiego serca...”*¹⁶ Arcybiskup pisał z Poznania do przyjaciela: *”Nie marzyłem nigdy ani w takich rozmiarach, a zachowanie się ludu już nad wyraz. Podczas jubileuszu zebrano 8000 marek. U mnie przez ten czas 600 osób było u stołu”*¹⁷

Uroczystości wielkiego jubileuszu zakończono Mszami pontyfikalnymi i nieszpórami w katedrze gnieźnieńskiej, które odbywały się od 13 do 20 października 1897 r. Dnia 17 października została odprawiona suma jubileuszowa w Trzemesznie, skąd w 997 r. przeniesiono ciało św. Wojciecha do Gniezna¹⁸ Po zakończeniu uroczystości cesarz Niemiec Wilhelm II zaprosił Arcybiskupa do swojej rezydencji w Poczdamie, gdzie dopytywał się o przebieg dni gnieźnieńskich. Interesował się także historią św. Wojciecha i miejscową katedrą¹⁹

3. OBCHODY 900-LECIA METROPOLII GNIEŹNIĘSKIEJ

Następnym jubileuszem była 900-setna rocznica powstania metropolii w Gnieźnie. Zainaugurowało ją uroczyste nabożeństwo w dniu 23 kwietnia 1900 roku. Kilkadziesiąt tysięcy wiernych przybyło na sumę jubileuszową, którą odprawił sufragan gnieźnieński bp Antoni Andrzejewicz. Po południu w Hotelu Europejskim zebrani wysłuchali kilku referatów, m.in. ks. prałata Ludwika Jażdżewskiego o powstaniu i znaczeniu metropolii gnieźnieńskiej.

¹⁵ Dziennik Poznański 1897 nr 100; nr 101; nr 103; nr 104; nr 107.

¹⁶ Śmigiel. Florian s. 127.

¹⁷ AAP LL 16 nr 103. List abpa F. Stablewskiego do ks. W. Meszczyńskiego z dnia 17 maja 1897.

¹⁸ S. Łukomski. Arcybiskup Stablewski. Poznań 1933 s. 17.

¹⁹ KP 1898 nr 3.

Obecni na jubileuszowym wiecu wystosowali telegramy do papieża Leona XIII i do abpa F.Stablewskiego. Arcybiskup nie uczestniczył w wiecu z powodu choroby²⁰.

4. ZAKOŃCZENIE

Gnieźnieńskie obchody jubileuszowe ku czci św. Wojciecha w latach 1897 i 1900 odbyły się z wielkim rozmachem. Były dogłębnie przemyślane i opracowane w najmniejszym detalu. Organizatorzy kładli szczególny nacisk na stronę duchową Jubileuszu. W tym celu zatroszczyli się, aby wierni zostali przygotowani przez katechezy parafialne i spotkania z Bogiem w sakramentach św. Z polecenia władzy kościelnej wierni mieli możliwość uczestnictwa w czuwaniach modlitewnych i adoracjach Najświętszego Sakramentu. Dopelnieniem przygotowania duchowego było wzięcie przez nich bezpośredniego udziału w obchodach jubileuszowych oraz otrzymanie specjalnych odpustów.

Przygotowujemy się do Wielkiego Jubileuszu Dwutysięcznego Roku Chrześcijaństwa. Organizatorzy robią wszystko, aby Jubileusz przyniósł nadprzyrodzone dary całemu światu. W Polsce Wielki Jubileusz ma wyjątkowy charakter, ponieważ łączy się z tysiączną rocznicą organizacji życia kościelnego i religijnego. Patronem obchodów rocznicowych jest św. Wojciech, który ukazuje nierozzerwalną więź wiary chrześcijańskiej z życiem polskiego narodu.

Życie i działalność św. Wojciecha jest dla nas darem Bożym i odpowiedzialnym zadaniem w nowym wieku chrześcijaństwa. Przypomniat o tym papież Jan Paweł II w Sopocie podczas ostatniej pielgrzymki do Polski: *„Dziękujemy Bogu, Bożej Opatrzności za to, że milenijny proces tego wzrastania ubłogosławiła obecnością św. Wojciecha i jego śmiercią męczeńską nad Bałtykiem. To jest wielkie dziedzictwo... Niech za sprawą Wojciecha...ludzie trzeciego tysiąclecia podejmą misję przekazaną kiedyś, przed tysiącem lat, przez św. Wojciecha i niech ją z kolei przekazują coraz to nowym pokoleniom...”*²¹

Dołączmy starań, aby obchody jubileuszowe w roku 2000 przeszły do historii podobnie jak te, zorganizowane na przełomie wieku XIX i XX.

²⁰ Śmigiel. Florian s. 128.

²¹ Jan Paweł II. Męczeńska krew św. Wojciecha s. 11.